

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2014r .

Sąd Okręgowy w Toruniu, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Westphal ,

Ławnicy: -----

Protokolant: sekr. sąd . Marlena Ossowska ,

po rozpoznaniu w dniu: 14 kwietnia 2014r. w T.

sprawy z powództwa: R. F.,

przeciwko: M. W. ,

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności ,

I. pozbawia wykonalności tytuł wykonawczy w postaci „Umowy pożyczki i ustanowienia hipoteki zwykłej” zawartej w formie aktu notarialnego dnia 9 listopada 2009r. przed notariuszem M. P. [rep. (...)] , któremu sąd nadał klauzulę wykonalności , w części dotyczącej odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 51.250 zł. [pięćdziesiąt jeden tysięcy dwieście pięćdziesiąt] za okres od 9 października 2011r. do 15 maja 2013r. ponad kwotę 24.557,88 zł. [dwadzieścia cztery tysiące pięćset pięćdziesiąt siedem 88/100] ,

II. pozbawia wykonalności tytuł wykonawczy w postaci „Umowy pożyczki i ustanowienia hipoteki zwykłej i kaucyjnej” zawartej w formie aktu notarialnego dnia 23 listopada 2010 r. przed notariuszem M. P. [rep. (...)] , któremu sąd nadał klauzulę wykonalności , w części dotyczącej odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 71.750,00 zł. [siedemdziesiąt jeden tysięcy siedemset pięćdziesiąt] za okres od 24 maja 2011r. do 15 maja 2013r. ponad kwotę 42.578,22 zł. [czterdzieści dwa tysiące pięćset siedemdziesiąt osiem 22/100] ,

III. w pozostałej części oddala powództwo,

IV. nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Toruniu radcy prawnemu A. B. kwotę 8.856,00 zł (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) brutto z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu,

V. nie obciąża stron kosztami sądowymi.

Sygn. akt. IC 175/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 października 2013 r. powódka R. F., domagała się pozbawienia wykonalności tytułów wykonawczych w postaci:

a) aktu notarialnego z dnia 9 listopada 2009 r., Repertorium (...) – w którym powódka poddała się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., obowiązku zapłaty kwoty 51.250zł wraz z odsetkami za opóźnienie

– ponad kwotę należnych odsetek maksymalnych za opóźnienie (tj. ponad kwotę 19.154,86zł);

b) aktu notarialnego z dnia 23 listopada 2010 r., Repertorium(...) – w którym powódka poddała się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. obowiązku zapłaty kwoty 71.750zł wraz z odsetkami za opóźnienie

– ponad kwotę należnych odsetek maksymalnych za opóźnienie (tj. ponad kwotę 33.345,08zł);

oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu według przepisanych norm.

Motywuując swoje żądanie wskazała, że zawarła z pozwanym dwie umowy pożyczki, każda w formie aktu notarialnego. Pierwszą - z dnia 9 listopada 2009 r. - na kwotę 50.000zł, przy czym odsetki za korzystanie z kapitału strony ustaliły na kwotę 1.250zł. Drugą - z dnia z dnia 23 listopada 2010 r. - na kwotę 70.000zł, przy czym odsetki kapitałowe wynosiły 1.750zł. W przypadku każdej z umów strony ustaliły umowne odsetki za opóźnienie w wysokości 15% w skali miesiąca.

Powódka dokonała zapłaty jedynie kwoty 6.250 zł. Ze względu na opóźnienie pozwany uzyskał klauzulę wykonalności i wszczął egzekucję, co do należności głównej wraz z odsetkami kapitałowymi oraz umownymi odsetkami za opóźnienie.

Powódka zakwestionowała wysokość dochodzonych w postępowaniu egzekucyjnym odsetek umownych za opóźnienie wskazując, że tak ustalone odsetki (na poziomie 180 % w skali roku) pozostają w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego oraz samą ich funkcją, która sprowadza się do uniknięcia skutków inflacji i w konsekwencji - osiągnięcia zysku z rzetelnie prowadzonej działalności gospodarczej.

Przede wszystkim jednak, powódka powołała się na treść art. 359 § 2 (1) k.c., wskazując, że w niniejszej sprawie pozwanemu należą się jedynie odsetki maksymalne. Tym samym wskazane w pozwie tytuły wykonawcze, w zakresie odsetek za opóźnienie przewyższających ten próg winny być pozbawione wykonalności.

W odpowiedzi na pozew pozwany podniósł, iż nie zgadza się z twierdzeniami powódki, co do tego, że odsetki za opóźnienie nie mogą wynosić więcej niż przewidziane w kodeksie cywilnym odsetki maksymalne. Te ostatnie, dotyczą jedynie odsetek powstających w drodze czynności prawnej tj. odsetek kapitałowych. Nadto wskazał, że w toczącym się postępowaniu egzekucyjnym na podstawie przedmiotowych tytułów wykonawczych, nie dochodzi odsetek za opóźnienie w wysokości ustalonej w umowie (15%), gdyż co do odsetek za opóźnienie ograniczył egzekucję do wysokości 2,5 % w skali miesiąca. Wskazał również, iż nadal chciałby prowadzić egzekucję w ten sposób.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 9 listopada 2009 r. przed notariuszem M. P., R. F. i M. W. zawarli umowę, zgodnie z którą M. W. udzielił R. F. pożyczki w kwocie 50.000zł wraz z odsetkami kapitałowymi w kwocie 1.250zł. R. F. powyższą pożyczkę wraz z odsetkami kapitałowymi (tj. kwotę 51.250zł) zobowiązała się zwrócić do dnia 9 grudnia 2009 r.

Ponadto, strony ustaliły w umowie, że w przypadku opóźnienia w zapłacie kwoty pożyczki wraz z odsetkami kapitałowymi, pożyczkodawcy przysługują odsetki umowne za czas opóźnienia liczone od kwoty 51.250zł, w wysokości 15 % w skali miesiąca do dnia całkowitej spłaty,

W umowie zawarto również klauzulę, zgodnie z którą, co do obowiązku zapłaty należnej kwoty 51.250zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie pożyczkobiorczyni poddaje się egzekucji z aktu notarialnego na podstawie art 777 § 1 pkt 4 kpc.

(okoliczność bezsporne)

W dniu 23 listopada 2010 r. przed notariuszem M. P., R. F. i M. W. zawarli kolejną umowę, zgodnie z którą M. W. udzielił R. F. pożyczki w kwocie 70.000zł wraz z odsetkami kapitałowymi w kwocie 1.750zł. R. F. powyższą pożyczkę wraz z odsetkami kapitałowymi (tj. kwotę 71.750zł) zobowiązała się zwrócić do dnia 23 grudnia 2010 r.

Ponadto, strony ustaliły w umowie, że w przypadku opóźnienia ze spłatą kwoty pożyczki wraz z odsetkami kapitałowymi, pożyczkodawcy przysługują odsetki umowne za czas opóźnienia liczone od kwoty 71.750zł, w wysokości 15 % w skali miesiąca do dnia całkowitej spłaty,

W umowie zawarto również klauzulę, zgodnie z którą, co do obowiązku zapłaty należnej kwoty 71.750zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie pożyczkobiorczyni poddaje się egzekucji z aktu notarialnego na podstawie art 777 § 1 pkt 4 kpc.

(okoliczność bezsporne)

Powódka nie spełniła żadnego świadczenia w terminie. Tytułem zaciągniętej pożyczki uiściła na rzecz pozwanego jedynie łącznie kwotę 6.250zł (5 x 1.250zł)

(okoliczność bezsporne)

Na podstawie wniosku egzekucyjnego z dnia 8 września 2011r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w T. wszczął egzekucję na podstawie tytułu wykonawczego w postaci aktu notarialnego z dnia 23 listopada 2010 r., Repertorium (...), zaopatrzonego przez sąd w klauzulę wykonalności . We wniosku o wszczęcie egzekucji, pozwany – M. W. ograniczył egzekucję świadczenia co do odsetek , domagając się ich w wysokości 2,5 % w skali miesiąca.

Na podstawie wniosku egzekucyjnego z dnia 11 października 2011r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym wT. wszczął egzekucję na podstawie tytułu wykonawczego w postaci aktu notarialnego z dnia 9 listopada 2009 r., Repertorium(...), zaopatrzonego przez sąd w klauzulę wykonalności We wniosku o wszczęcie egzekucji, pozwany – M. W. ograniczył egzekucję świadczenia co do odsetek , domagając się ich w wysokości 2,5 % w skali miesiąca.

dowód: wnioski o egzekucję w sprawach Km 2453/11 i Km 2043/11 i pisma w tych sprawach k. 72 – 75,

Sąd zważył, co następuje.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie był w większości bezsporny. Sąd zapoznał się także z aktami postępowania egzekucyjnego .

Strony zgodnie potwierdziły zawarcie dwóch umów pożyczki, jak również były zgodne, co do ich postanowień. Powódka potwierdziła, że nie spłaciła w terminie zaciągniętych zobowiązań, wobec czego wszczęta została przeciw niej egzekucja. Kwestionowała jedynie wysokość wynikających z tytułu wykonawczego odsetek za opóźnienie, wskazując że winny być one egzekwowane w wysokości odpowiadającej odsetkom maksymalnym przewidzianym w art. 359 § 21 k.c. i w tym zakresie domagała się pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności za okres wskazany w pozwie .

Przechodząc do właściwych rozważań, należy wskazać, że przedmiotowe powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części, jednakże nie z przyczyn wskazywanych przez stronę powodową.

Zgodnie z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu [...] . W niniejszej sprawie tytuł egzekucyjny nie jest orzeczeniem sądu . Jest nim bowiem akt notarialny , w którym powódka poddała się egzekucji .

Kwestionowała ona istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym, tj. zapłatę odsetek za opóźnienie w wysokości ustalonej w umowie (15% w stosunku miesięcznym), powołując się na treść art. 359 § 21 k.c. i wskazując, że ten przepis ustanawia odsetki maksymalne. Przesądza on , że nie mogą one w skali roku przekraczać czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Błędny jest jednak pogląd strony powodowej , że maksymalna wysokość odsetek określona w tym przepisie dotyczy także odsetek za opóźnienie . Mają one wyłącznie zastosowanie do takich odsetek, których źródłem jest czynność prawna, czyli tzw. odsetek od kapitału ,

tj. przysługujących wierzycielowi za korzystanie z jego kapitału, przez czas określony w umowie. Taki wniosek wynika jednoznacznie z językowej wykładni art. 359 § 21 kc. Wskazany przepis nie dotyczy natomiast odsetek za opóźnienie określonych w art. 481 k.c., gdyż ich źródłem powstania jest ustawa, nawet wtedy gdy ich wysokość została określona w czynności prawnej (np. w umowie).

Językową wykładnię art. 359 § 21 kc potwierdza również brzmienie art. 481 kc, zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (§ 1). Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej niż stopa ustawowa, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy. (§ 2). Z treści przywołanego przepisu jasno wynika, że ustawodawca nie ogranicza stron w zakresie ustalania wysokości odsetek za opóźnienie i daje wyraźne przyzwolenie na ustalenie oprocentowana według stopy wyższej niż stopa ustawowa, nie odsyłając jednak do przepisów o odsetkach maksymalnych. Wynika stąd wniosek, że odsetki mogą przekraczać próg zarówno odsetek ustawowych jak i odsetek maksymalnych.

Słusznie jednak podnosi się, że ustalanie w umowie wygórowanych odsetek za opóźnienie nie zasługuje na akceptację. Okoliczność, iż brak jest możliwości do zastosowania w takiej sytuacji art. 359 § 21 kc, nie stoi jednak na przeszkodzie skorzystaniu z innych instytucji cywilnoprawnych, w szczególności z przepisu art. 58 § 2 kc, który pozwala na uznanie za nieważną czynność prawną sprzeczną z zasadami współżycia społecznego.

Odsetki za opóźnienie mają za zadanie refundować wierzycielowi spadek wartości pieniądza i dawać dochód, jaki wynikałby z przeciętnej lokaty lub inwestycji pieniężnej w okresie, w którym korzysta się z pieniędzy, nawet po terminie ich zwrotu. Nie powinien natomiast dawać zysków nadmiernych, niemożliwych w normalnym obrocie do osiągnięcia, zwłaszcza jeśli stanowi wykorzystanie sytuacji finansowej dłużnika otrzymującego pożyczkę. (por. wyrok SN, z dnia 27 maja 2010 r., III CSK 230/2009, LexPolonica nr 3035818, por. wyrok SN z dnia 27 lipca 2000 r. IV CKN 85/2000, OSP 2001/3 poz. 48)

Na gruncie niniejszej sprawy odsetki za niespełnienie świadczenia pieniężnego w terminie wynosiły według umowy stron 15 % od kwoty pożyczki w skali miesiąca, czyli osiągały 180% rocznie. W ocenie Sądu Okręgowego, tak określoną wysokość odsetek za opóźnienie należy ocenić jako sprzeczną z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 k.c. Czynność prawna zawierająca postanowienia sprzeczne z zasadami współżycia społecznego jest nieważna w zakresie, w którym sprzeniewierza się tym zasadom (art. 58 § 2 i 3 k.c.). Nie stają się zatem nieważne w całości postanowienia umowy zastrzegające nadmierne odsetki, a jedynie co do nadwyżki (por. tezę drugą zdanie pierwsze powołanego wyroku SN z dnia 23 czerwca 2005 r. II CK 742/2004 LexPolonica nr 1611388).

Mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy należało zatem ocenić, jaka wysokość odsetek byłaby w tym wypadku właściwa, a w konsekwencji do jakiej kwoty czynność ta pozostaje ważna. Zdaniem Sądu Okręgowego funkcja odszkodowawcza odsetek za opóźnienie pozwala z aprobatą odnieść się nawet do wysokich odsetek, uważając takie ich określenie za zgodne z zasadami współżycia społecznego. Wobec tego, w ocenie Sądu Okręgowego odsetki za opóźnienie w wysokości w jakiej rzeczywiście egzekwował je pozwany, a zatem na poziomie 2,5 % w skali miesiąca (czyli 30 % w skali roku) nie były nadmierne. Należy zauważyć, że stanowiły one jedynie nieco więcej niż dwukrotność obowiązujących obecnie odsetek maksymalnych (13% w skali roku).

Mając powyższe na uwadze Sąd dokonał stosownych obliczeń i ustalił, że odsetki od kwoty 51.250zł w wysokości 30% w skali roku za okres od 10.10.2011r. - 15.05.2013r. wynoszą 24.557,88zł i ponad tę kwotę, w części dotyczącej odsetek za opóźnienie, w punkcie pierwszym wyroku pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci aktu notarialnego z dnia 9 listopada 2009 r., Repertorium (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

Analogicznie, po ustaleniu, że odsetki od kwoty 71.750 zł w wysokości 30% w skali roku za okres od 24.05.2011r. - 15.05.2013r. wynoszą 42.578,22 zł - ponad tę kwotę, w części dotyczącej odsetek za opóźnienie, w punkcie drugim

wyroku Sąd pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci aktu notarialnego z dnia 23 listopada 2010 r., Repertorium (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

W pozostałej części Sąd Okręgowy powództwo oddalił.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2005 Nr 167 poz. 1398) w zw. z art 102 kpc.

Zgodnie z art. 113 ust. 1 kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

Podstawowe zasady, którymi kieruje się sąd wydając rozstrzygnięcie o kosztach procesu, wynikają z art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Przepis ten wprowadza zasadę odpowiedzialności za wynik procesu („kto przegrywa, ten płaci”) oraz zasadę kosztów niezbędnych i celowych. Ponadto ustawodawca przewiduje zasady określone jako uzupełniające, tj. zasadę zawinienia (np. art. 101, 103, 110 kpc), zasadę słuszności (art. 102 kpc) i zasadę kompensaty (art. 100 i 104 kpc).

Na gruncie niniejszej sprawy, Sąd, odpowiednio stosując zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu, doszedł do przekonania, że zachodzi szczególny wypadek uzasadniający odstąpienie od obciążenia pozwanego kosztami sądowymi. Ostateczny wynik sprawy – tj. zakres w jakim Sąd pozbawił tytuły wykonawcze wykonalności jest równoznaczny z zakresem ograniczenia egzekucji prowadzonej przez pozwanego, które to ograniczenie powstało przecież na jego wniosek. Zdaniem Sądu, w tej szczególnej sytuacji zasady słuszności przemawiały za tym by na podstawie art. 102 kpc nie obciążać pozwanego kosztami sądowymi. W tej sytuacji wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu podlegało wypłacie ze Skarbu Państwa [por. § 17 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu .